

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 435/2018-11

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 5. decembra 2018 predbežne prerokoval sťažnosť Slovenskej republiky, zastúpenej Ministerstvom spravodlivosti Slovenskej republiky, Župné námestie 13, Bratislava, vo veci namietaného porušenia základného práva podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky v konaní vedenom pod sp. zn. 4 Cdo 191/2017 a jeho uznesením z 13. augusta 2018 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť Slovenskej republiky, zastúpenej Ministerstvom spravodlivosti Slovenskej republiky, o d m i e t a ako zjavne neopodstatnenú.

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 28. novembra 2018 doručená sťažnosť Slovenskej republiky, zastúpenej Ministerstvom spravodlivosti Slovenskej republiky (ďalej len „sťažovateľka“), vo veci namietaného porušenia jej základného práva podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd

(ďalej len „dohovor“) postupom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 4 Cdo 191/2017 a jeho uznesením z 13. augusta 2018 (ďalej len „napadnuté uznesenie“).

2. Z obsahu podanej sťažnosti a k nej priložených príloh vyplýva, že žalobca [REDAKOVANÉ] (ďalej aj „žalobca“) sa v konaní vedenom na Okresnom súde Trenčín (ďalej len „okresný súd“) pod sp. zn. 27 C 237/2010 proti sťažovateľke domáhal náhrady škody a nemajetkovej ujmy podľa zákona č. 514/2003 Z. z. o zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci a o zmene niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 514/2003 Z. z.“) z titulu rozhodnutia o väzbe vydaného v konaní, v ktorom bol neskôr oslobodený spod obžaloby. Okresný súd rozsudkom č. k. 27 C 237/2010-228 z 20. októbra 2015 zaviazal sťažovateľku zaplatiť žalobcovi sumu 20 583,47 €, vo zvyšku návrh zamietol a rozhodol, že žiadny z účastníkov nemá právo na náhradu trov konania. Predmetná suma pozostávala z peňažnej náhrady nemajetkovej ujmy vo výške 11 000 € za vykonanú väzbu a z náhrady ušlého zisku v dôsledku väzby vo výške 9 583,47 €. Proti rozsudku okresného súdu v časti výroku zaväzujúceho na plnenie podala sťažovateľka odvolanie, o ktorom rozhodol Krajský súd v Trenčíne (ďalej len „krajský súd“) rozsudkom č. k. 19 Co 3/2016-254 z 15. decembra 2016 tak, že rozsudok okresného súdu v rozsahu napadnutom odvolaním potvrdil. Krajský súd si v súvislosti s priznanou náhradou majetkovej škody v podobe ušlého zisku za nevyplatenú mzdu v plnom rozsahu osvojil dôvody jej priznania žalobcovi uvedené v rozsudku okresného súdu, na tieto v celom rozsahu poukázal a skonštatoval, že sťažovateľka v podanom odvolaní neuviedla žiadne podstatné okolnosti, ktoré by mohli privodiť zmenu rozhodnutia.

3. Proti rozsudku krajského súdu podala sťažovateľka dovolanie z dôvodu podľa § 431 ods. 1 v spojení s § 420 písm. f) zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „CSP“), keďže podľa jej názoru krajský súd nesprávnym procesným postupom znemožnil, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces, a v rozsahu priznanej náhrady ušlého zisku za nevyplatenú mzdu žalobcu aj z dôvodu nesprávneho právneho posúdenia veci podľa § 432 CSP, pričom ako dôvod prípustnosti dovolania v tejto časti

sťažovateľka identifikovala dôvod podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP, teda že právna otázka, od ktorej záviselo rozhodnutie odvolacieho súdu a ktorú podľa názoru sťažovateľky krajský súd posúdil nesprávne (otázka vzniku nároku na náhradu ušlej mzdy/straty na zárobku z dôvodu výkonu väzby za obdobie po skončení pracovného pomeru a následne aj po skončení trvania samotnej väzby), nebola dosiaľ v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu vyriešená. Podaním zo 4. júla 2017 sťažovateľka následne najvyššiemu súdu oznámila, že vo vzťahu k posúdeniu nároku žalobcu na náhradu ušlého zisku netrvá na dovolacom dôvode podľa § 420 písm. f) CSP.

4. Sťažovateľke bolo 24. septembra 2018 doručené napadnuté uznesenie najvyššieho súdu, ktorým dovolanie sťažovateľky odmietol podľa § 447 písm. c) CSP, teda z dôvodu, že toto nie je prípustné. V súvislosti s dovolacím dôvodom a súčasne dôvodom prípustnosti dovolania podľa § 420 písm. f) CSP uplatneným sťažovateľkou vo vzťahu k priznanej náhrade nemajetkovej ujmy najvyšší súd uviedol, že sťažovateľkou namietané nedostatočné odôvodnenie a nepreskúmateľnosť rozsudkov súdov nižších inštancií nezakladá v zmysle ustálenej rozhodovacej činnosti dovolacieho súdu zmätočnosť rozhodnutia a z toho plynúcu prípustnosť dovolania, ale je len inou vadou konania, ktorá síce môže prípustnosť dovolania založiť, avšak len výnimočne. K dovolaciemu dôvodu nesprávneho právneho posúdenia veci podľa § 432 v spojení s § 421 ods. 1 písm. b) CSP v súvislosti s priznanou náhradou ušlého zisku najvyšší súd uzavrel, že dovolaním sú podľa jeho názoru napádané skutkové závery súdov nižších stupňov, na ktorých tieto založili svoje rozhodnutie o existencii príčinnej súvislosti medzi skončením pracovného pomeru žalobcu a ním uplatneným nárokom na ušlý zisk, preto v rámci dovolacieho prieskumu ani nepristúpil k posúdeniu opodstatnenosti tvrdenia sťažovateľky, že mimoriadny opravný prostriedok je prípustný podľa § 421 CSP, keďže tento pre možnosť prípustnosti dovolania výslovne uvádza, že musí ísť o pochybenie súdu, resp. nesprávnosť pri posúdení otázky právnej, nie skutkovej.

5. Podľa názoru sťažovateľky rozhodnutie najvyššieho súdu, ktorým tento odmietol dovolanie sťažovateľky v rozsahu priznanej náhrady ušlého zisku za nevyplatenú mzdu žalobcu podané z dôvodu nesprávneho právneho posúdenia veci odvolacím súdom podľa § 432 CSP ako procesné neprípustné, je prejavom jurisdikčnej svojvôle najvyššieho súdu,

v dôsledku ktorej došlo k porušeniu základného práva sťažovateľky na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, ako aj práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

6. Najvyšší súd v napadnutom uznesení uviedol, že nepristúpil k posúdeniu opodstatnenosti tvrdenia sťažovateľky, že jej mimoriadny opravný prostriedok je prípustný podľa § 421 CSP, pretože z podaného dovolania sa mu javí, že sťažovateľka namieta skutkové závery súdov nižších stupňov, na ktorých tieto založili svoje rozhodnutie, a nie právnu otázku, ktorú by tieto súdy posudzovali. Podľa sťažovateľky však tento záver najvyššieho súdu neobstojí, keďže sťažovateľka vo svojom dovolaní jasne vymedzila právnu otázku, od posúdenia ktorej nepochybne záviseli rozhodnutia súdov nižšieho stupňa (a ktorú podľa sťažovateľky tieto súdy posúdili nesprávne), a to otázku, či poškodenému podľa ustanovení zákona č. 514/2003 Z. z. vzniká nárok na náhradu ušlej mzdy/straty na zárobku z dôvodu výkonu väzby za obdobie po skončení pracovného pomeru poškodeného počas výkonu väzby a následne aj po skončení trvania samotnej väzby. Tým sťažovateľka mala naplniť predpoklad pre skúmanie prípustnosti dovolania podľa § 421 CSP, a pokiaľ najvyšší súd dovolanie sťažovateľky vyhodnotil iným spôsobom a posúdil dovolanie sťažovateľky v tejto časti ako procesne neprípustné bez toho, aby skúmal opodstatnenosť jej tvrdenia o prípustnosti podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP, mal tým porušiť základné právo sťažovateľky na súdnu ochranu zaručené čl. 46 ods. 1 ústavy, ako aj jej právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, keď jej bezdôvodne odňal možnosť konať pred súdom.

7. Sťažovateľka uviedla, že na žiadnom mieste vo svojom dovolaní nespochybnila skutkové závery súdov nižších stupňov, v príčinnej súvislosti medzi väzbou žalobcu a skončením jeho pracovného pomeru, teda že z dôvodu výkonu väzby žalobcu došlo k skončeniu jeho pracovného pomeru u jeho dovtedajšieho zamestnávateľa. Čo však sťažovateľka svojím dovolaním namietala, bolo posúdenie otázky, či je možné aj po skončení pracovného pomeru osoby nachádzajúcej sa vo väzbe považovať nevyplatenú mzdu, ktorá by tejto osobe patrila v prípade trvania jej pracovného pomeru, za jej ušlý zisk, ktorá spočíva v tom, že v dôsledku škodnej udalosti nedošlo k zväčšeniu majetkových hodnôt poškodeného, ktoré bolo možné v prípade, že by nedošlo ku škodnej udalosti,

odôvodnene očakávať s ohľadom na pravidelný beh vecí, za splnenia podmienky reálne dosiahnuteľného príjmu, ktorý by bol navyše v príčinnej súvislosti s výkonom väzby.

8. Nárok zamestnanca na výplatu mzdy za vykonanú prácu (alebo jej náhrady) sa totiž nepochybne viaže na existenciu pracovného pomeru, resp. iného obdobného pracovnoprávneho vzťahu. Preto len počas trvania tohto pracovnoprávneho vzťahu je možné dôvodne očakávať príjem z neho prináležiaci. Skončením pracovného pomeru nárok na výplatu mzdy zaniká. Z uvedeného vyplýva, že i nárok na náhradu mzdy nevyplatenej zamestnávateľom za obdobie, počas ktorého zamestnanec nevykonáva prácu z dôvodu, že je vo väzbe, teda potenciálny ušlý zisk spôsobený väzbou, je viazaný na trvanie pracovného pomeru zamestnanca. Jeho skončením (z akéhokoľvek dôvodu) zaniká možnosť vzniku ušlého zisku z takto nevyplatenej mzdy.

9. Za absolútne nesprávny v zmysle podaného dovolania považuje sťažovateľka záver súdov nižšej inštancie o vzniku škody – ušlého zisku vo výške nevyplatenej mzdy za obdobie po skončení väzby, počas ktorého žalobca nebol zamestnaný u svojho pôvodného zamestnávateľa, v dôsledku čoho nepoberal mzdu v rovnakej výške ako pred jeho vzatím do väzby, čím mu mala vzniknúť škoda, za ktorú súdy považovali ušlý zisk žalobcu v podobe nevyplatenej mzdy, resp. rozdielu medzi mzdou, ktorú žalobca poberal pred vzatím do väzby, a príjmom, ktorý žalobca dosahoval po prepustení z väzby. Na tom nič nemení ani skutočnosť, že neskôr sa žalobca zamestnal u svojho pôvodného zamestnávateľa, a preto „mediobdobie“ od skončenia pracovného pomeru do návratu k pôvodnému zamestnávateľovi môže v tomto kontexte vyznievať ako čas, v priebehu ktorého žalobca nedosahoval predpokladaný príjem. Podľa súdmi v tejto veci podaného výkladu pojmu ušlý zisk v súvislosti s rozhodnutím o väzbe a s náhradou za nevyplatenú mzdu z dôvodu výkonu väzby by vlastne sťažovateľka mala byť zodpovedná za to, že žalobca si v čase po prepustení z väzby nemohol nájsť zamestnanie, a to rovnako (prípadne porovnateľne) ohodnotené, ako bolo jeho predchádzajúce. Ak by teda takýto stav u žalobcu trval hoci aj v súčasnosti a do budúcnosti, tak by mu podľa tohto výkladu patrila náhrada príjmu, ktorý mu z dôvodu jeho nezamestnanosti (alebo nižšej mzdy) nebol vyplácaný, za celé toto obdobie.

10. Pokiaľ ide o otázku príčinnej súvislosti medzi škodnou udalosťou (v tomto prípade väzba) a škodou, o ktorej žalobca tvrdí, že mu vznikla, a najmä to, či ide o otázku skutkovú alebo právnu a či je teda jej preskúmanie v dovolacom konaní prípustné podľa ustanovenia § 421 CSP, si podľa názoru sťažovateľky zodpovedal samotný najvyšší súd v bode 14 napadnutého uznesenia, v zmysle ktorého „*Otázka príčinnej súvislosti medzi nezákonným rozhodnutím a konkrétnou škodou je otázkou skutkovou ak sa v konaní zisťuje, či škodná udalosť (nezákonné rozhodnutie) a vznik škody na strane poškodeného sú vo vzájomnom pomere príčiny a následku. Pri riešení otázky príčinnej súvislosti je právnym posúdením veci vymedzenie, medzi akými skutkovými okolnosťami má byť jej existencia zisťovaná. So zreteľom na uvedené pre posúdenie zodpovednosti za škodu má preto určujúci význam, v čom konkrétne škoda, za ktorú je požadovaná jej náhrada, spočíva (rozsudok NS SR, sp. zn. 3Cdo 32/2007). Pri zisťovaní príčinnej súvislosti treba škodu izolovať od všeobecných súvislostí a skúmať, konkrétne ktorá príčina ju vyvolala. Pritom nie je rozhodujúce časové hľadisko, ale vecná súvislosť príčiny a následku; časová súvislosť ale napomáha pri posudzovaní vecnej súvislosti (porovnaj R 21/1992, rozsudok NS SR, sp. zn. 2Cdo 144/2008).*“. Podľa názoru sťažovateľky ak si súd nesprávne vymedzí, čo môže považovať za škodu, za ktorú by mohla poškodenému prináležať náhrada, celé ďalšie skúmanie pomeru príčiny a následku medzi protiprávnym konaním a vznikom deklarovanej škody je poznačené nesprávnym posúdením právnej otázky, ktoré môže byť predmetom dovolacieho prieskumu podľa § 432 CSP, samozrejme, za predpokladu splnenia podmienok prípustnosti takéhoto prieskumu ustanovených v § 421 ods. 1 CSP.

11. V nadväznosti na uvedené sťažovateľka konštatovala, že najvyšší súd však odmietol pristúpiť vôbec k skúmaniu splnenia podmienky prípustnosti sťažovateľkou podaného dovolania podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP, a to napriek tomu, že sťažovateľka príslušnú právnu otázku náležitým spôsobom vymedzila.

12. Sťažovateľka žiadala, aby ústavný súd po prijatí jej sťažnosti na ďalšie konanie vo veci samej takto rozhodol:

„Základné práva sťažovateľky na súdnu a inú ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy SR a právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru postupom a uznesením Najvyššieho súdu SR sp. zn. 4Cdo 191/2017 zo dňa 13.08.2018... porušené boli.

Uznesenie Najvyššieho súdu SR sp. zn. 4Cdo 191/2017 zo dňa 13.08.2018... Ústavný súd SR v rozsahu náhrady ušlého zisku zrušuje a vec vracia na ďalšie konanie.“

II.

13. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

14. Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak. Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú zákonom predpísané náležitosti, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

15. V súlade s konštantnou judikatúrou ústavného súdu o zjavne neopodstatnenú sťažnosť ide vtedy, keď namietaným postupom alebo namietaným rozhodnutím príslušného orgánu verejnej moci nemohlo dôjsť k porušeniu základného práva alebo slobody, ktoré označil sťažovateľ, a to buď pre nedostatok príčinnej súvislosti medzi označeným postupom

alebo rozhodnutím príslušného orgánu verejnej moci a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnenú sťažnosť preto možno považovať takú, pri predbežnom prerokovaní ktorej ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, realnosť ktorej by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie (I. ÚS 66/98, tiež napr. I. ÚS 4/00, II. ÚS 101/03, IV. ÚS 136/05, III. ÚS 198/07).

16. Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch.

17. Ústavný súd vo vzťahu k čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru už uviedol, že formuláciou uvedenou v čl. 46 ods. 1 ústavy ústavodarca v základnom právnom predpise Slovenskej republiky vyjadril zhodu zámerov vo sfére práva na súdnu ochranu s právnym režimom súdnej ochrany podľa dohovoru (II. ÚS 71/97). Z uvedeného dôvodu preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (IV. ÚS 195/07).

18. Podľa konštantnej judikatúry ústavný súd nie je súčasťou systému všeobecných súdov, ale podľa čl. 124 ústavy je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti. Pri uplatňovaní tejto právomoci ústavný súd nie je oprávnený preskúmať a posudzovať ani právne názory všeobecného súdu, ani jeho posúdenie skutkovej otázky. Úlohou ústavného súdu totiž nie je zastupovať všeobecné súdy, ktorým predovšetkým prislúcha interpretácia a aplikácia zákonov. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou o ľudských právach a základných slobodách. Posúdenie vecí všeobecným súdom sa môže stať predmetom kritiky zo strany ústavného súdu iba v prípade, ak by závery, ktorými sa všeobecný súd vo svojom rozhodovaní riadil, boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne. O arbitrárnosti (svojevôli) pri výklade a aplikácii zákonného

predpisu všeobecným súdom by bolo možné uvažovať len v prípade, ak by sa tento natoľko odchyľil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam (mutatis mutandis I. ÚS 115/02, I. ÚS 12/05, I. ÚS 352/06).

19. V relevantnej časti napadnutého uznesenia najvyššieho súdu je uvedené:

«... 6. Dovolanie treba považovať za mimoriadny opravný prostriedok, ktorý má v systéme opravných prostriedkov civilného sporového konania osobitné postavenie. Dovolanie nie je „ďalším odvolaním“ a dovolací súd nesmie byť vnímaný (procesnými stranami ani samotným dovolacím súdom) ako tretia inštancia, v rámci konania ktorej by bolo možné preskúmať akékoľvek rozhodnutie odvolacieho súdu... Otázka posúdenia, či sú alebo nie sú splnené podmienky, za ktorých sa môže uskutočniť dovolacie konanie, patrí do výlučnej právomoci dovolacieho súdu...

7. Naznačenej mimoriadnej povahe dovolania zodpovedá aj právna úprava jeho prípustnosti. V zmysle § 419 C.s.p. je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, (len) ak to zákon pripúšťa. To znamená, že ak zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti tomu-ktorému rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, nemožno také rozhodnutie (úspešne) napadnúť dovolaním. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v ustanoveniach § 420 a § 421 C.s.p.

8. Aby na základe dovolania podaného v zmysle § 421 ods. 1 C.s.p. mohlo byť rozhodnutie odvolacieho súdu podrobené meritórnemu dovolaciemu prieskumu z hľadiska namietaného nesprávneho právneho posúdenia veci, musia byť (najskôr) splnené predpoklady prípustnosti dovolania zodpovedajúce niektorému zo spôsobov riešenia tej právnej otázky, od vyriešenia ktorej záviselo rozhodnutie odvolacieho súdu a tiež podmienky dovolacieho konania, medzi ktoré okrem iného patrí riadne odôvodnenie dovolania prípustnými dovolacími dôvodmi a spôsobom vymedzeným v ustanoveniach § 431 až § 435 C.s.p. (porovnaj 2 Cdo 203/2016 a 6 Cdo 113/2017).

9. Ak nemá dovolanie, prípustnosť ktorého strana sporu vyvodzuje z ustanovenia § 421 ods. 1 C.s.p., vykazovať nedostatky, ktoré v konečnom dôsledku vedú k znemožneniu meritórnemu dovolaciemu prieskumu a odmietnutiu dovolania podľa § 447 písm. f/ C.s.p., je (procesnou) povinnosťou dovolateľa vysvetliť v dovolaní, o ktorú z možností uvedených

v ustanoveniach v § 421 ods. 1 písm. a/ až c/ C.s.p. ide, teda z čoho vyvodzuje prípustnosť dovolania...

10. Pre všetky tri procesné situácie, v ktorých § 421 ods. 1 C.s.p. pripúšťa dovolanie, má mimoriadny význam obsah pojmu „právna otázka“ a to, ako dovolateľ túto otázku zadefinuje a špecifikuje v dovolaní. Otázkou relevantnou z hľadiska § 421 ods. 1 C.s.p. môže byť pritom len otázka právna (teda v žiadnom prípade nie skutková otázka). Zo zákonodarcom zvolenej formulácie tohto ustanovenia vyplýva, že môže ísť tak o otázku hmotnoprávnu (ktorá sa odvíja od interpretácie napríklad Občianskeho zákonníka, Obchodného zákonníka, Zákonníka práce, Zákona o rodine), ako aj o otázku procesnoprávnu (ktorej riešenie záviselo na aplikácii a interpretácii procesných ustanovení).

11. V danom prípade žalovaná vyvodzuje prípustnosť jej dovolania z ustanovenia § 421 ods. 1 písm. b/ C.s.p., podľa ktorého je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, ktorá v rozhodovacej praxi odvolacieho súdu ešte nebola vyriešená.

12. Otázkou relevantnou v zmysle § 421 ods. 1 písm. b/ C.s.p. je právna otázka, ktorá ešte nebola riešená dovolacími senátmi najvyššieho súdu, takže vo vzťahu k nej sa ani nemohla vytvoriť a ustáliť rozhodovacia prax odvolacieho súdu. Ak procesná strana vyvodzuje prípustnosť dovolania z tohto ustanovenia, musí: a/ konkretizovať právnu otázku riešenú odvolacím súdom a uviesť, ako ju riešil odvolací súd, b/ podať svoje vysvetlenie, ako mala byť táto otázka správne riešená.

13. Príčinná súvislosť (kauzálny nexus) je podstatným prvkom zodpovednostnej skutkovej podstaty. O vzťah príčinnej súvislosti ide vtedy, ak protiprávne konanie (delikt, nezákonné rozhodnutie, nesprávny úradný postup) a vznik škody sú v logickom slede a teda ak protiprávne konanie škodcu bolo príčinou a vznik škody následkom tejto príčiny. Vzťah príčiny a následku musí byť bezprostredný (priamy). Nestačí iba pravdepodobnosť príčinnej súvislosti, či okolnosti nasvedčujúce jej existencii; príčinnú súvislosť treba vždy preukázať. Rozhodujúca je vecná súvislosť príčiny a následku a túto nemožno riešiť vo všeobecnej rovine, ale vždy v konkrétnych súvislostiach. Príčinou vzniku škody môže byť len také konanie (alebo opomenutie), bez ktorého by škodný následok nevznikol. Musí byť teda

doložené, že ak by nedošlo k protiprávnemu konaniu (opomenutiu) škodcu, škodlivý následok by nenastal. Ak príčinou škody je iná skutočnosť, zodpovednosť za škodu nenastáva.

14. Otázka príčinnej súvislosti medzi nezákonným rozhodnutím a konkrétnou škodou je otázkou skutkovou ak sa v konaní zisťuje, či škodná udalosť (nezákonné rozhodnutie) a vznik škody na strane poškodeného sú vo vzájomnom pomere príčiny a následku. Pri riešení otázky príčinnej súvislosti je právnym posúdením veci vymedzenie, medzi akými skutkovými okolnosťami má byť jej existencia zisťovaná. So zreteľom na uvedené pre posúdenie zodpovednosti za škodu má preto určujúci význam, v čom konkrétne škoda, za ktorú je požadovaná náhrada, spočíva (rozsudok Najvyššieho súdu SR sp. zn. 3 Cdo 32/2007). Otázka príčinnej súvislosti môže byť vždy riešená len v konkrétnych súvislostiach. Pri zisťovaní príčinnej súvislosti treba škodu izolovať od všeobecných súvislostí a skúmať, konkrétne ktorá príčina ju vyvolala. Pritom nie je rozhodujúce časové hľadisko, ale vecná súvislosť príčiny a následku; časová súvislosť ale napomáha pri posudzovaní vecnej súvislosti...

15. Súdny nižších stupňov, na základe vykonaného dokazovania ustálili, že ku skončeniu pracovného pomeru žalobcu došlo z dôvodu, že bol vo výkone väzby. Potom, ak nemohol dosahovať mzdu, ktorú dostával u pôvodného zamestnávateľa, pretože s ním tento skončil pracovný pomer, vznikol u žalobcu nárok na náhradu ušlého zisku. Dovolateľka namietala, že len počas trvania pracovného pomeru možno dôvodne očakávať príjem z neho prináležiaci, potom potenciálny ušlý zisk je viazaný na trvanie pracovného pomeru. Žalobca nemal nárok na výplatu mzdy, potom nemohol mať nárok na náhradu škody z dôvodu jej nevyplatenia. Dovolateľka však opomenula, že súdy nižších stupňov svoje rozhodnutie založili na tom, že k ukončeniu pracovného pomeru žalobcu a následnej nemožnosti zamestnať sa došlo práve z dôvodu, že žalobca bol vo výkone (neskôr konštatovanej nezákonnej) väzby, ktorá skutočnosť bola príčinou vzniku následku - ušlého zisku žalobcu.

16. Vychádzajúc z obsahu podaného dovolania (§ 124 C.s.p.) tak dovolací súd ustálil, že dovolaním sú napádané skutkové závery súdov nižších stupňov, na ktorých založili svoje rozhodnutie o existencii príčinnej súvislosti medzi skončením pracovného pomeru žalobcu a ním uplatneným nárokom na ušlý zisk. V rámci dovolacieho prieskumu teda

nepristúpil k posúdeniu opodstatnenosti tvrdenia dovolateľky, že mimoriadny opravný prostriedok je prípustný podľa § 421 C.s.p. Z týchto dôvodov dospel k záveru, že dovolanie žalovanej voči potvrdzujúcemu výroku rozsudku odvolacieho súdu, ktorým potvrdil rozsudok súdu prvej inštancie o priznaní nároku na náhradu ušlého zisku žalobcovi je procesne neprípustné; vzhľadom na to dovolanie v tejto časti odmietol podľa § 447 písm. c/ C.s.p.

17. K tvrdeniu dovolateľky, že rozhodnutia súdov nižších inštancií o nároku žalobcu na náhradu nemajetkovej ujmy sú nedostatočne odôvodnené a v dôsledku toho nepreskúmateľné, dovolací súd poznamenáva, že už dávnejšia judikatúra najvyššieho súdu (R 111/1998) zastávala názor, že nepreskúmateľnosť (nedostatok odôvodnenia) rozhodnutia nezakladá zmätočnosť rozhodnutia a prípustnosť dovolania; nepreskúmateľnosť bola považovaná za vlastnosť rozhodnutia súdu, v ktorej sa navonok prejavila tzv. iná vada konania majúca za následok nesprávne rozhodnutie veci (§ 241 ods. 2 písm. b/ O.s.p.).

18. Na zásade, podľa ktorej nepreskúmateľnosť zakladá (len) „inú vadu konania v zmysle § 241 ods. 2 písm. b/ O.s.p.“, zotrvalo aj zjednocujúce stanovisko R 2/2016, prijaté na rokovaní občianskoprávneho kolégia najvyššieho súdu, ktoré sa uskutočnilo 3. decembra 2015, právna veta ktorého znie: „Nepreskúmateľnosť rozhodnutia zakladá inú vadu konania v zmysle § 241 ods. 2 písm. b/ Občianskeho súdneho poriadku. Výnimočne, keď písomné vyhotovenie rozhodnutia neobsahuje zásadné vysvetlenie dôvodov podstatných pre rozhodnutie súdu, môže ísť o skutočnosť, ktorá zakladá prípustnosť dovolania podľa § 237 ods. 1 písm. f/ Občianskeho súdneho poriadku.“ Zmeny v právnej úprave dovolania a odvolacieho konania, ktoré nadobudli účinnosť od 1. júla 2016, sa podstaty a zmyslu tohto stanoviska nedotkli, preto ho treba považovať aj naďalej za aktuálne.

19. V danom prípade obsah spisu nedáva žiadny podklad pre uplatnenie druhej vety stanoviska R 2/2016, ktorá predstavuje krajnú výnimku z prvej vety a týka sa výlučne len celkom ojedinelých (extrémnych) prípadov, ktoré majú znaky relevantné aj podľa judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva. O taký prípad ide v praxi napríklad vtedy, keď rozhodnutie súdu neobsahuje vôbec žiadne odôvodnenie, alebo keď sa vyskytli „vady najzákladnejšej dôležitosti pre súdny systém“ (pozri Sutyazhnik proti Rusku, rozsudok z roku 2009), prípadne ak došlo k vade tak zásadnej, že mala za následok „justičný omyl“ (Ryabykh proti Rusku, rozsudok z roku 2003). V danom prípade treba mať na pamäti, že konanie pred súdom prvej inštancie a odvolacím súdom tvorí jeden celok a určujúca spätosť

rozsudku odvolacieho súdu s potvrdzovaným rozsudkom vytvára ich organickú (kompletizujúcu) jednotu. Ak odvolací súd v plnom rozsahu odkáže na dôvody rozhodnutia súdu prvej inštancie, stačí, ak v odôvodnení rozsudku iba poukáže na relevantné skutkové zistenia a stručne zhrnie právne posúdenie veci; rozhodnutie odvolacieho súdu v sebe tak zahŕňa po obsahovej stránke aj odôvodnenie rozsudku súdu prvej inštancie. Dovoláním napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu (v spojení s rozhodnutím súdu prvej inštancie) spĺňa kritériá pre odôvodňovanie rozhodnutí v zmysle § 220 ods. 2 C.s.p. z hľadiska formálnej štruktúry a obsahuje aj zdôvodnenie všetkých pre vec podstatných skutkových a právnych otázok. Z odôvodnení sú zrejmé právne úvahy odvolacieho súdu i súdu prvej inštancie (ich vecnou správnosťou sa dovolací súd nezaoberal), ktoré viedli k prijatiu záveru o dôvodnosti nároku žalobcu na náhradu nemajetkovej ujmy v práve priznanej výške. Za procesnú vadu konania podľa § 420 písm. f/ C.s.p. nemožno považovať to, že súdy neodôvodnili svoje rozhodnutie podľa predstáv dovolateľky.

20. Z týchto dôvodov dospel najvyšší súd k záveru, že dovolanie žalovanej je aj voči potvrdzujúcemu rozhodnutiu odvolacieho súdu vo výroku o nároku žalobcu na náhradu nemajetkovej ujmy procesne neprípustné; vzhľadom na to jej dovolanie odmietol podľa § 447 písm. c/ C.s.p...»

20. Vzhľadom na to, že najvyšší súd napadnutým uznesením odmietol dovolanie sťažovateľky ako procesne neprípustné, pretože nezistil vady konania zakladajúce prípustnosť dovolania, ústavný súd s poukazom na citovanú časť odôvodnenia napadnutého uznesenia konštatuje, že toto zodpovedá požiadavkám kladeným na obsah procesného rozhodnutia o odmietnutí dovolania, je zrozumiteľné a presvedčivé.

21. Ústavný súd v spojitosti s uvedeným poznamenáva, že na posúdenie prípustnosti dovolania je zásadne príslušný dovolací súd. Skutočnosť, že sťažovateľka zastáva iný právny názor, než prijal v tejto veci najvyšší súd, nemôže viesť k záveru o jeho zjavnej neodôvodnenosti alebo arbitrárnosti a nezakladá ani oprávnenie ústavného súdu nahradiť právny názor najvyššieho súdu svojim vlastným. O svojvôli pri výklade alebo aplikácii zákonného predpisu všeobecným súdom, v tomto prípade najvyšším súdom, by bolo možné uvažovať vtedy, ak by sa jeho názor natolko odchyľil od znenia príslušných ustanovení, že

by zásadne poprel ich účel a význam (m. m. I. ÚS 115/02). Podľa ústavného súdu však posúdenie prípustnosti dovolania zo strany najvyššieho súdu takéto nedostatky nevykazuje. Naopak, ním vyslovené závery sú súčasťou konštantnej súdnej praxe nielen všeobecných súdov, ale i ústavného súdu.

22. Vychádzajúc z citovaného ústavný súd zastáva názor, že napadnuté uznesenie najvyššieho súdu je z ústavného hľadiska akceptovateľné a udržateľné a nesignalizuje existenciu takej príčinnej súvislosti medzi ním a sťažovateľkou označenými základnými právami, ktorá by zakladala reálnu možnosť vysloviť ich porušenie po prípadnom prijatí sťažnosti na ďalšie konanie.

23. Ústavný súd teda konštatuje, že nezistil takú príčinnú súvislosť medzi obsahom napadnutého uznesenia najvyššieho súdu a označenými základnými právami sťažovateľky, ktorá by odôvodňovala po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie vyslovenie záveru o porušení sťažovateľkou označených práv, preto sťažnosť odmietol podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 5. decembra 2018